

(
(
APPELLATE
Provincial Division)
Provinsiale Afdeling)

S.A.MUTUAL F.& G. INS.CO.LTD. Appellant,

versus

D.P.J. & G.G.VAN DEN BERG *Respondent*

Appellant's Attorney Webber & Newdigate Respondent's Attorney
Prokureur vir Appellant Prokureur vir Respondent Symington & de Kok

Appellant's Advocate D.A. Williams Respondent's Advocate G.J. Matting
Advokaat vir Appelland Advokaat vir Respondent

Set down for hearing on
Op die rol geplaas vir verhoor op

Common: near Blanta A.S.T. Blanta. Wilson's
Hofmann - P.A. at Gageville A.S.T.

(T.P.D.) 9.45 am → 10.45 am
L. 1/1

Word die voormelde appel
met koste gehandhaaf. Die
bevel van die Hof a quo word
verander om soos volg te luid.
"Eisen de eksepsie word met
koste afgewys."

**Writ issued
Lasbrief uitgereikt**

Date and initials
Datum en paraaf.

Bills taxed—Kosterekenings getakseer

Amount
Bedrag

Initials
Paraaf

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA
(APPELAFDELING)

In die saak tussen:

SUID-AFRIKAANSE ONDERLINGE BRAND-
EN ALGEMENE VERSEKERINGSMAATSKAPPY

BEPERK Appellant

en

DAVID PETRUS JOHANNES VAN DEN BERG Eerste Respondent

en

GLOUDINA GERTRUIDA VAN DEN BERG Tweede Respondent

Coram: Van Blerk, Wn. HR., Botha, Wessels, Hofmeyr, ARR., et
Galgut, Wn. AR.

Verhoor: 11 November 1975

Gelewer: 20 November 1975

U I T S P R A A K

WESSELS, AR.:

Appellant is by hierdie Hof in hoër beroep teen 'n
uitspraak van die Transvaalse Provinsiale Afdeling waar-
volgens eerste respondent se eksepsie teen appellant se

voorlopige.....2/

voorlopige teeneis ("Provisional Counterclaim") teen hom met koste gehandhaaf is. Geriefshalwe verwys ek na appellant as verweerder en na respondente as onderskeidelik eiser en eiseres.

Uit die oorkonde blyk dat eiser en eiseres 'n ge- ding in die Transvaalse Provinsiale Afdeling teen verweerder ingestel het waarin, o.m., betaling van skadevergoeding gevorder is. Dit blyk uit eiser en eiseres se besonderhede van hulle vorderings dat hulle binne gemeenskap van goedere getroud is. Voorts word beweer dat eiseres op 14 Julie 1971 'n passasier in 'n motorvoertuig was, wat deur eiser bestuur is. As gevolg van 'n botsing met 'n motorvoertuig, wat deur verweerder kragtens die bepalinge van die Motorvoertuigas- suransiewet (No. 29 van 1942, soos gewysig) verseker was, is eiseres beseer. Na bewering sou ene J. Gemalakis die versekerde motorvoertuig bestuur het, en sou sy nalatigheid die botsing veroorsaak het. Eiser beweer dat hy "as onder- houdspligtige en as administrateur van die gesamentlike

boedel".....3/

boedel* skade ten bedrae van R1 110,70 gely het. Die skade het betrekking op geneeskundige en hospitaalkoste wat reeds ten behoewe van eiseres aangegaan is, en ook in die toekoms aangegaan sou moes word. Eisere se betaling van R8 000,00 gevorder, synde vergoeding vir skade wat sy as gevolg van liggaamlike beserings gely het. Die nadere besonderhede wat op verweerder se versoek verstrekkend is, is vir huidige doeleindes nie van belang nie.

Die bewering in eiser en eiseres se besonderhede van hulle vorderings dat hulle binne gemeenskap van goedere getroud is, word in verweerder se pleit in geding gestel. Voorts word, o.m., ontken dat Gemalakis nalatig was. In die alternatief word beweer dat, indien dit bewys sou word dat Gemalakis in oorsaaklike sin nalatig was, eiser ook nalatig was, en dat enige skade wat hy mag gely het deels aan sy eie skuld en deels aan die

skuld van Gemalakis te wyte is. Dit is vir huidige doeleindes onnodig om na ander geskilpunte wat in die pleit

geopper word.....4/

ge-opper word, te verwys. Ten slotte, versoek verweerder dat eiser en eiseres se eise met koste afgewys word, of, alternatiewelik, dat sodanige skadevergoeding as wat deur eiser verhaalbaar mag wees, in so 'n mate as wat die Hof regverdig en billik ag, verminder moet word.

Die pleitstuk waarteen die eksepsie gerig is, volg onmiddellik na die bogenoemde smeekbede, en lui :

* DEFENDANT'S PROVISIONAL
COUNTERCLAIM AGAINST
FIRST PLAINTIFF

In the event of it being established that the Plaintiffs were at all material times married in community of property and that the First Plaintiff and the said Gemalakis were joint wrong doers in regard to the damages suffered by the Second Plaintiff, then the Defendant asks that this Honourable Court grant an order that in the event of the Defendant paying to the Second Plaintiff the damages awarded to her, the First Plaintiff be ordered to make a contribution to the Defendant in respect of such damages of such amount ~~as this Honourable Court may deem just~~ and equitable.*

Die volgende.....5/

Die volgende nadere besonderhede is namens eiser

versoek:

"In watter opsig sal die feit dat die be-
weerde Gemalakis 'n mededader is, enige
betrekking hê op verweerder se voorwaar-
delike teeneis."

Die antwoord lui soos volg:

"The question is not understood. Plain-
tiffs (sic) are, however, referred to
the Apportionment of Damages Act 1956
and the Apportionment of Damages Amend-
ment Act 1971 which should clarify the
position."

Die volgende eksepsie is namens eiser opgewerp:

"Die Eerste Eiser eksapieer teen Verweerder
se voorwaardelike Teeneis op grond daar-
van dat:

1.

Die bewerings in die voorwaardelike Teen-
eis geen skuldoorsaak openbaar nie;

2.

In die besonder bevat die voorwaardelike
Teeneis geen feitlike bewerings om die
'skuld oorsaak' waarop Verweerder steun
te staaf nie vanweë:

(1) Daar is geen duidelike en bondige
stelling van die wesenlike feite
waarop die voorwaardelike Teeneis
berus nie;

(2) Die Verweerder.....6/

- (2) Die Verweerder het nie die desbetreffende wesenlike feite soos bepaal in Hofreëls 18-en-20-in-die-voorwaardelike Teeneis vermeld nie;
- (3) Voldoende besonderhede ontbreek om Eerste Eiser in staat te stel om op die voorwaardelike Teeneis te kan pleit.

GEVOLGLIK smee Eerste Eiser dat Verweerder se voorwaardelike Teeneis deurgehaal word met koste.*

In die uitspraak van die Hof a quo word dit bevind, eerstens, met verwysing na die bepalings van artikel 2(6)(a) van Wet No. 34 van 1956 (soos gewysig by artikel 1(b) van Wet No. 58 van 1971) dat wat verweerder in sy teeneis vra "is eintlik 'n soort verklarende bevel waarby die aanspreeklikheid van die Eerste Eiser onder die genoemde artikel 2(6)(a) bepaal word". Dit is, tereg na my mening, nie betwis nie dat verweerder geregtig sou gewees het om by wyse van 'n teeneis 'n verklarende bevel te gevra het waarby die aanspreeklikheid van eiser bepaal word. Kyk, bv., Reinecke v. Incorporated General Insurances Ltd., 1974(2) S.A. 84 (A.D.). Vervolgens ontleed die Hof a quo die voorwaardelike teeneis ten einde vas te stel of dit 'n verklarende bevel.....7/

beval kan fundeer, en bevind soos volg:

— 'n Verklarende bevel in hierdie soort ge—
val sal al die voorwaardes van aanspreek-
likheid van die Eerste Eiser moet stel ge-
volg deur 'n verklaring dat die Verweer-
der by voldoening daaraan geregtig sal
wees om 'n bedrag geld, deur die Hof vas-
gestel, van die Eerste Eiser te verhaal.
Maar dit is nie wat die Voorwaardelike
Teeneis vra nie. Die verweerder vra daar-
in 'n bevel aan die Eerste Eiser om daar-
die bepaalde bedrag geld by wyse van by-
drae aan die Verweerder te betaal en dit
is na my mening nie wesenlik te onderskei
van 'n vonnis om te betaal nie. Die op-
skrif van hierdie laaste paragraaf van
die Pleit bevestig dan ook dat die Verweer-
der 'n teeneis vir die betaling van 'n som
geld beoog en daar is geen suggestie van
'n verklarende bevel nie. In sy huidige
vorm kan hierdie teeneis nie 'n verklaren-
de bevel fundeer nie."

Ten besluite bevind die Hof a quo dat die voorwaar-
delike teeneis geen eisoorzaak daarstel nie, aangesien die
voormelde artikel 2(6)(a) 'n mededader se verhaalsreg on-
derhewig stel aan die volle betaling deur hom van die von-
nisskuld. Eers wanneer die vonnisskuld ten volle betaal is,
ontstaan 'n eisoorzaak.

In hoër beroep.....8/

In hoër beroep is namens verweerder betoog dat die bepalings van die voormelde artikel 2(6)(a) die instelling van 'n voorwaardelike teeneis regverdig, en in hierdie verband verwys na die uitspraak van waarnemende regter Franklin in Van Wyk v. Netherlands Assurance Co. of S.A. Ltd., 1971(2) S.A. 264 (W) op bl. 273G - 274B. Voorts is betoog dat daar in die omstandighede van die onderhawige geval geen wesenlike verskil is nie tussen die voorwaardelike teeneis wat ingestel is, 'n aansoek om 'n verklarende bevel kragtens die bepalings van artikel 19(1)(c) van die Wet op die Hooggeregshof (Wet No. 59 van 1959) en die uitreiking van 'n derde-party-kennisgewing kragtens die bepalings van Reël 13(8) van die Eenvormige Hofreëls. Met verwysing na eiser se beswaar dat die formulering van die voorwaardelike teeneis nie aan die vereistes van Hofreëls 18 en 20 voldoen nie, en dat eiser dus nie in staat is om ooreenkomstig die bepalings van Hofreël 22(2) te kan pleit nie, is namens verweerder ter oorweging gegee dat die teeneis saam met die bewerings

in die.....9/

in die pleitstukke in konvensie gelees moet word, en dat dit oorbodig was om daardie bewerings weer eens in die teeneis te herhaal. Wat uitdruklik in die teeneis gestel word, is wesenlik 'n regs-konklusie wat voortvloei uit die geïmpliseerde bewerings daarin. Dié bewerings dien dus as voldoende grondslag vir die regshulp wat in die teeneis aangevra word.

Na my mening het die Hof a quo in die omstandighede van hierdie geval vormvereistes, wat pleitstukke betref, noulettend oorbeklemtoon, en nie genoegsame gewig aan wesenlike aspekte daarvan geheg nie. Die beweerde mededader van wie verweerder kragtens die bepalings van die reeds genoemde artikel 2(6)(a) 'n bydrae wou verhaal, was reeds uit eie beweging as eiser by die gedingvoering betrek. Die vraag of hy 'n mededader was, en die omvang van sy skuld, word as geskilpunte in die pleitstukke in konvensie geopper. Wat betref eiser se posisie as 'n mededader,

moet in.....10/

moet in gedagte gehou word dat, luidens die bepalings van art. 2(1)(1A) van Wet No. 34 van 1956 (soos ingevoeg by art. 1(a) van Wet No. 58 van 1971), 'n persoon by die toepassing van art. 2 "geag 'n mededader te wees indien hy 'n mededader sou gewees het as dit nie was vir die feit dat hy binne gemeenskap van goedere met die eiser getroud is nie". Waar al die partye dus reeds by die gedingvoering betrek was, was dit klaarblyklik dienstig om oor hulle onderskeie regte en verpligtinge uitsluitel te gee. Na my mening blyk uit die bepalings van die reeds genoemde Wet op Verdeling van Skadevergoeding (Wet No. 34 van 1956, soos gewysig) dat die Wetgewer dit ook so bedoel het. Dit skakel opeenhoping van gedinge en die daarmee gepaardgaande vertraging uit, en bespaar ook gedingkoste vir die partye. Die voorwaardelike teeneis is klaarblyklik ingestel om so 'n resultaat te bereik. Uitsluitel wat betref die geskilpunte wat in die pleitstukke

in konvensie.....11/

in konvensie ge-opper is, sou ook die regte en verplig-
tinge van die partye ten aansien van die regshulp wat in
die teeneis aangevra word bepaal (wat in ieder geval on-
derhewig aan betaling van die vonnisskuld van verweerder
gestel is). Indien dit nie bewys is dat eiser 'n mededa-
der was nie, sou die teeneis afgewys word. Indien dit be-
vind sou word dat eiser 'n mededader was, sou die mate
van sy skuld bepaal word en dit sou die omvang van ver-
weerder se verhaalsreg teen hom bepaal. Dit sou dan volg
dat die bedrag wat aan eiser as skadevergoeding toegeken
word deur skuldvergelyking ten dele of ten volle vereffen
sou word, onderhewig aan betaling van eiseres van die aan
haar toegekende skadevergoeding. So 'n benadering sou 'n
tweede geding tussen verweerder en eiser vermy.

Dit blyk dus, na my mening, dat die eksepsie in die
omstandighede van die onderhawige geval geen nuttige doel
hoegenaamd kon bereik nie. As daar gelet word op die for-
mulering van die teeneis, is die regshulp wat aangevra word

wesenlik.....12/

wesenlik van verklarende aard; betaling van 'n bepaalde som geld word nie aangevra nie, en die verlening van die regshulp word onderhewig gestel, o.m., aan (1) bewys dat eiser en eiseres binne gemeenskap van goedere getroud is, (2) dat eiser en Gemalakis mededaders ten aansien van eiseres se skade was en (3) dat verweerder eiseres se toegekende skadevergoeding betaal. Indien die teeneis en die pleitstukke saam gelees word, soos dit na my mening gedoen moet word, bevat die teeneis genoegsame feitelike bewerings om 'n verklarende bevel te fundeer.

Uit wat reeds hierbo behandel is, volg dat daar geen werklike pit in die betoog namens eiser is dat, vanweë die formulering van die teeneis, 'n pleit daarop nie ingedien kan word nie.

Na my mening.....13/

Na my mening slaag die appèl. Eiser moet ver-
weerder se gedingkoste betaal. Die bevel van die Hof
a quo word verander om soos volg te lui:

Eiser se eksepsie word met koste afgewys.

P. J. K. H. S.

Van Blerk, Wn. HR}	
Botha, AR. }	
Hofmeyr, AR. }	stem saam
Galgut, Wn. AR. }	